

Η ΑΙΣΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΑΤΑΛΗΣ

«Η επιλογή της θέσης του Μακρυγιάννη, η οποία αποτελεί ένα από τα πιο δύσκολα και κρίσιμα από πολεοδομικής άποψης σημεία της Αθήνας, θα προκαλέσει προβλήματα συγκοινωνιακά, τεχνολογικά, οικονομικά και ιδίως περιβαλλοντικά. Ο μεγάλος όγκος που απαιτεί το νέο μουσείο πολύ δύσκολα συμβιβάζεται με το άμεσο περιβάλλον αμφιβόλου ποιότητας, και έμμεσα με την ίδια την Ακρόπολη. Μην ξεχνάμε ότι προπολεμικά, στα χρόνια του '30, είχε αποφασισθεί η ανέγερση του Δικαστικού Μεγάρου στην θέση αυτή με σχέδια του διάσημου Έλληνα αρχιτέκτονα Αναστασίου Μεταξά. Αλλά, μια παγκόσμια αντίδραση, λόγω του προτεινόμενου μεγάλου όγκου στο άμεσο περιβάλλον της Ακροπόλεως, ματαίωσε την ανέγερση»¹.

Αυτά έγραψε ο διαπρεπής Έλληνας αρχιτέκτονας και πολεοδόμος, Πρόεδρος της Διεθνούς Κριτικής Επιτροπής για το νέο μουσείο της Ακρόπολης, καθηγητής Γιώργος Κανδύλης, ο οποίος, εξαιτίας ατυχήματος, δεν μπόρεσε να παραβρεθεί στην κρίσιμη συνεδρίαση που απένειμε το Α' βραβείο.

Ο Γιώργος Κανδύλης, ένα χρόνο μετά τον διαγωνισμό, εξέθεσε αναλυτικότερα τους λόγους για τους οποίους θεωρούσε «απαράδεκτη τη θέση Μακρυγιάννη»², επισημαίνοντας τα προβλήματα που θα δημιουργούσε η πρόταση των Ιταλών αρχιτεκτόνων που είχαν βραβευθεί, και αφού, φανερά οργισμένος, αναρωτήθηκε για το, «εν πάση περιπτώσει, πού αρχίζει και πού τελειώνει ο αρχαιολογικός χώρος γύρω από την Ακρόπολη;», κατέληξε απογοητευμένος στο ότι το νέο μουσείο της Ακρόπολης είναι «ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο από αυτά που γίνονται διαρκώς στην κακομοίρα την Αθήνα», για να ολοκληρώσει με την επωδό: «Άγνοια, παρανόηση, έλλειψη σοβαρότητας».

Ο αρχιτέκτων Hans Hollein, θεωρητικός της μεταμοντέρνας αρχιτεκτονικής και μέλος της Κριτικής Επιτροπής, επισημαίνει το αδιέξοδο στο οποίο οδήγησαν οι τρεις θέσεις: «Ήταν ένας δύσκολος διαγωνισμός και τον έκανε ακόμα πιο δύσκολο η αναποφασιστικότητα του αγωνοθέτη σε ορισμένα σημαντικά σημεία — κυρίως όσον αφορά τη θέση που επρόκειτο να επιλεγεί. Η πεποίθηση ότι η καλύτερη μελέτη θα βρει αυτόματα και την καλύτερη θέση (ή η καλύτερη θέση θα παραγάγει την καλύτερη μελέτη) φαίνεται να είναι ένας σύγχρονος τρόπος μαντείας»³.

Ο Άρης Κωνσταντινίδης, ο οποίος, αν και είχε κληθεί να συμμετάσχει, δεν δέχτηκε να λάβει μέρος στο διαγωνισμό, πρότεινε για το νέο μουσείο — με γνώμονα τον σεβασμό του περιβάλλοντος χώρου που επιβάλλει η Ακρόπολη — μια λύση με ήπιες αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις, ένα δίκτυο δηλαδή χαμηλών παραδοσιακών αθηναϊκού τύπου κτηρίων, που θα εκτεινόταν μεταξύ της Διονυσίου Αρεοπαγίτου και της Ροβέρτου Γκάλλι⁴. Με αυτή του την πρόταση ο μεγάλος δάσκαλος της μαχόμενης σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής έδειξε το δρόμο για να μην ανατραπεί η κλίμακα του μέτρου στο τεχνητό περιβάλλον της Ακρόπολης.

Ο Άρης Κωνσταντινίδης, με το γνωστό του οξύ ύφος, καταγγέλλει «το προγραμματιζόμενο πολεοδομικό έγκλημα...», αυτήν την ανυπόφορη ξεδιαντροπιά, με το χαρακτηριστικό της εύρημα, τον βραβευμένο «οφθαλμό του Πολύφημου που θέλει να καταβροχθίσει τον Παρθενώνα»⁵.

Αεροφωτογραφία της Ακρόπολης από τα νότια. Κάτω δεξιά, σε άμεση γειτνίαση με το ιερό και το θέατρο του Διονύσου, το οικοδομικό τετράγωνο Μακρυγιάννη, με το κτήριο Weller, και ο ελεύθερος χώρος, όπου σήμερα γίνονται ανασκαφές και τα έργα του ΜΕΤΡΟ και όπου προβλέπεται η ανέγερση του μουσείου της Ακρόπολης κατά την πρόταση των Passarelli-Nicoletti. (Φωτ. Γιάννης Πατριάννος).

Η άποψη να χρησιμοποιηθεί το οικόπεδο Μακρυγιάννη για την ανέγερση του νέου μουσείου της Ακρόπολης έχει μακρά ιστορία, της οποίας η αρχή ανάγεται στα 1976, όταν προκηρύχθηκε ο πρώτος πανελλήνιος διαγωνισμός, ο οποίος απέβη άγονος, όπως άλλωστε και ο επόμενος, του 1979¹. Δέκα χρόνια αργότερα προκηρύχθηκε τρίτος, διεθνής αυτή τη φορά, διαγωνισμός για το νέο μουσείο της Ακρόπολης σε τρεις διαφορετικούς διαθέσιμους χώρους, που πληρούσαν τη μοναδική προϋπόθεση που τέθηκε, και η οποία ήταν η γειτνίαση με τον Ιερό Βράχο: στο οικόπεδο Μακρυγιάννη, στη θέση του κέντρου «Διώνυσος» και στην Κοίλη.

Αυτοί οι τρεις χώροι προέκυψαν αφού εξετάστηκαν και άλλοι δύο: το οικόπεδο της οικίας Παρθένη και ο... περιφραγμένος αρχαιολογικός χώρος στα Ν.Α. του θεάτρου και του Ιερού του Διονύσου, ένας χώρος δηλαδή που

ήταν μέρος του οικισμού της Πλάκας, τα σπίτια του οποίου είχαν απαλλοτριωθεί και κατεδαφιστεί στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60. Οι δύο αυτοί χώροι απορρίφθηκαν επειδή κρίθηκαν ακατάλληλοι. Ο πρώτος επειδή δεν ήταν αρκετά μεγάλος και ο δεύτερος επειδή και μικρός ήταν και βρισκόταν στον αρχαιολογικό χώρο².

Όπως είναι γνωστό, στον διαγωνισμό που έγινε το 1990 έλαβαν μέρος 438 αρχιτεκτονικά γραφεία, ελληνικά και ξένα, και το Α' βραβείο δόθηκε στη μελέτη των Ιταλών αρχιτεκτόνων Nicoletti και Passarelli³.

Ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων, που από το 1976 υποστηρίζει σταθερά και έμπρακτα την αναγκαιότητα ενός νέου Μουσείου της Ακρόπολης, για ουσιαστικούς αλλά και τυπικούς λόγους, ένας από τους οποίους ήταν η παραβίαση του απορρήτου του διαγωνισμού, έκανε προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρα-

τείας (1991), η οποία έγινε δεκτή με την αρ. 2137/17.6.1993 απόφασή του και η οποία ακύρωσε τον διαγωνισμό και επομένως και το Α' βραβείο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο τότε πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ - Πανελληνίου Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, Αλέκος Βούλγαρης, Γενικός Γραμματέας του ΥΠΕΧΩΔΕ σήμερα, προσυπογράφει ανακοίνωση του Συλλόγου, στην οποία μεταξύ άλλων αναγράφεται: «η αποδοχή της αποτυχίας του συγκεκριμένου διαγωνισμού είναι προτιμότερη από την διεκπεραίωση ενός έργου που θα αποτελέσει διεθνώς παράδειγμα απαρόδεκτης αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής επέμβασης στην περιοχή της Ακρόπολης»⁴.

Ο κατάλογος των επικριτών της θέσης Μακρυγιάννη είναι μεγάλος⁵ (και δεν περιορίστηκε σε αρχιτέκτονες και πολεοδόμους), αλλά ίσως δεν έχει ιδιαίτερη σημασία η απαρτίωσή τους όσο έχει η αναφορά στα προβλήματα και στις προϋποθέσεις για την

Οικοδομικό τετράγωνο Μακρυγιάννη. Μπροστά στο κτήριο Weller το εργοτάξιο του ΜΕΤΡΟ και των αρχαιολογικών ανασκαφών, από τα ναπολεονατολικά.

εξέγερση λύσης για μια επιβαλλόμενη ορθή και ρεαλιστική προοπτική για το μουσείο της Ακρόπολης¹¹.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι αντιρρήσεις του ΣΑΔΑΣ - Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων για τη διαδικασία του διαγωνισμού και τη θέση Μακρυγιάννη οδήγησαν τελικά στην αποχώρηση του εκπροσώπου του Συλλόγου από την Κριτική Επιτροπή.

Η ίδρυση του **Οργανισμού για το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης** (Νοέμβριος του 1994) δίνει την εντύπωση ότι το πρόβλημα οδηγείται στη λύση του και ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα το μουσείο των Ιταλών αρχιτεκτόνων Passarelli και Niokeletti θα ανεγερθεί στη θέση Μακρυγιάννη.

Όμως δεν ήταν η μέχρι σήμερα έλλειψη του Οργανισμού που εμπόδιζε την ίδρυση του νέου Μουσείου της Ακρόπολης, μια και το θέμα, το πρόβλημα και η ουσία είναι κατά τη γνώμη μου αλλού.

Η αρχή που πρυτάνευσε στους διαγωνισμούς, και η οποία είναι ότι το νέο μουσείο πρέπει να γίνει κοντά στην Ακρόπολη, από τα μνημεία της οποίας προέρχονται όλα τα εκθέματα, είναι σωστή και ισχυσε έμπρακτα, τουλάχιστον από το 1863, από τότε δηλαδή που θεμελιώθηκε το υπάρχον μουσείο επάνω στον Ιερό Βράχο.

Το υπάρχον μουσείο διαθέτει 1150 τ.μ. εκθέσιμου χώρου και περιέχει κυρίως τα αριστουργήματα της αρχαϊκής πλαστικής που βρέθηκαν στην Ακρόπολη κατά τις ανασκαφές της περιόδου 1885-9. Από την έκθεση όμως απουσιάζουν, εξαιτίας έλλειψης χώρου, σημαντικά ευρήματα, όπως η κεραμική, τα νομίσματα και τα χάλκινα αναθήματα (που βρίσκονται στο Εθνικό Μουσείο), καθώς και οι επιγραφές που βρίσκονται στο Επιγραφικό Μουσείο¹².

Σήμερα στο μουσείο της Ακρόπολης τοποθετούνται και τα γλυπτά, που η ανάγκη σωτηρίας τους από τη ρύπανση της ατμόσφαιρας επέβαλε την απομάκρυνσή τους από τα μνημεία στα οποία ανήκουν. Η αρχή του προγράμματος σωτηρίας του γλυπτικού διάκοσμου των μνημείων έγινε με τις Καρυάτιδες, οι οποίες στριμωγμένα εκτίθενται στο μουσείο, ενώ οι πλάκες της ζωφόρου του δυτικού πτερού του Παρθενώνα, που γλίτωσαν από την αρπαγή του Έλγιν, τοποθετήθηκαν προσωρινά σε αίθουσα του μουσείου χωρίς να εκτεθούν στο κοινό. Το αδιαχώρητο και ο συνωστισμός των εκθεμάτων και των επισκεπτών στο υπάρχον μουσείο της Ακρόπολης δημιουργούν συνθήκες απαράδεκτες, και δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι πρέπει να επι-

τευχθεί ριζική λύση του θέματος.

Γιατί νέο τεράστιο μουσείο στη θέση Μακρυγιάννη;

Προφανώς αβασάνιστες εκτιμήσεις και προβλέψεις τόσο για τους εκθεσιακούς χώρους όσο και για τους χώρους εξυπηρέτησης των επισκεπτών, αλλά και για τους ενδεδειγμένους χώρους συντήρησης και αποθήκευσης των μη εκθέσιμων αρχαίων της Ακρόπολης, παράλληλα με τον σχεδιασμό για την προσθήκη νέων χώρων για δραστηριότητες μη απαραίτητες για την έκθεση (διαλέξεις και περιοδικές εκθέσεις), συγκεντρωμένα όλα σε ένα ενιαίο κτήριο, οδήγησαν νομοτελειακά στη λανθασμένη λύση του Α' βραβείου του ακυρωμένου διεθνούς διαγωνισμού των 40.000 τ.μ. αρχικά¹³. Λύση που σε καμία περίπτωση δεν ταιριάζει με την γιγαντιαία και τριόλεπτη επέμβαση που πραγματοποιείται την τελευταία εικοσαετία για την προστασία των μνημείων της Ακρόπολης. Επίσης η αβασάνιστη ιεράρχηση στόχων και προγραμμάτων καθώς και η έλλειψη ορθής αξιολόγησης των υπαρχουσών δυνατότητων χαρακτηρίζουν την πορεία του διεθνούς διαγωνισμού από την αρχή του. Η **Μελέτη σκοπιμότητας**

Μακέτα της πρότασης των Passarelli-Nikolletti για το νέο μουσείο της Ακρόπολης, η οποία πήρε το Α' βραβείο στον διαγωνισμό που ακυρώθηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Στη μέση, υποφωτισμένος, ο όγκος του κτηρίου Weiler, και πίσω του, στον αρχαιολογικό χώρο του τετραγώνου Μακρυγιάννη, το τεράστιο επικλινές επίπεδο με τον «οφθαλμό». Η πρόταση είναι προφανές ότι δεν ταιριάζει ούτε με τα μνημεία του Ιερού Βράχου ούτε με το αρχιτεκτονικό μέτρο των σύγχρονων σπιτιών της Πλάκας.

τητας, η οποία, ξεκινώντας από την ανεπάρκεια των χώρων του σημερινού μουσείου, από την ανάγκη μεταφοράς αρχιτεκτονικών μελών και γλυπτών σε «χώρους» με ελεγχόμενο περιβάλλον¹⁴ και από την αρνητική απάντηση στο θέμα «Δυνατότητα επέκτασης του υπάρχοντος μουσείου», καταλήγει στο: «Επομένως, προκύπτει η ανάγκη ανέγερσης ενός Μουσείου εκτός του αρχαιολογικού χώρου του βράχου της Ακρόπολης»¹⁵.

Θα μπορούσε δηλαδή να ειπωθεί ότι οι προδιαγραφές για το κτηριολογικό πρόγραμμα του νέου μουσείου της Ακρόπολης, όπως διατυπώθηκαν με βάση τη Μελέτη σκοπιμότητας, παραπέμπουν στη λογική του σχεδιασμού των μεγαλοπρεπών ανακτόρων του Θώνα επάνω στην Ακρόπολη (Schinkel), που ευτυχώς δεν υλοποιήθηκε, ή αργότερα, του αρχαιολογικού μουσείου στο μέσο περίπλοκο της σημερινής Διονυσίου Αρεοπαγίτου, απέναντι από τη Στοά του Ευμένη (Hansen), που και αυτό έμεινε στα σχέδια. Υποτίθεται δηλαδή ότι στην έκθεση σκοπιμότητας εξετάστηκαν όλες οι ενδεχόμενες προοπτικές, και δεν βρέθηκε άλλη λύση εκτός από την ανέγερση ενός νέου μουσείου, και μάλιστα στη θέ-

ση Μακρυγιάννη.

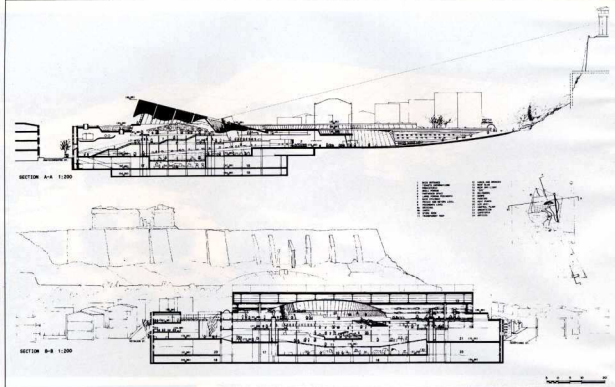
Οι τρεις θέσεις, οι τρεις αρχαιολογικοί χώροι για την ακρίβεια (Κοίλη, Κέντρο «Διώνυσος» και οικόπεδο Μακρυγιάννη), διαγωνίσθηκαν «ισότιμα», μια και οι 438 μελέτες που υποβλήθηκαν μοιράστηκαν περίπου ισομερώς. Το «ισότιμα» μπορεί να αμφισβητηθεί αν γίνει αναφορά στην επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού, για την υπεροχή της θέσης Μακρυγιάννη, η οποία επιγραμματικά συνοψίζεται στο ότι «Το Υπουργείο είναι ανοικτό για διάλογο, θεωρώ όμως ότι το θέμα της θέσης είναι τελειωμένο...»¹⁷. Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι τα δύο τρίτα των αρχιτεκτονικών γραφείων που συμμετείχαν στο διαγωνισμό δεν προτίμησαν και δεν πρότεναν τη λύση Μακρυγιάννη για το νέο μουσείο της Ακρόπολης, παρά την εξαρχική επίσημη προμολόγηση της θέσης. Εκτός από τις σοβαρές αντιρρήσεις για τη μορφή και τη διάταξη του εκθεσιακού χώρου και των εκθεμάτων του μουσείου, η φιλοσοφία των Ιταλών αρχιτεκτόνων, που προτίμησαν τη θέση Μακρυγιάννη, είναι ότι «εισάγουν» ως έκθεμα του μουσείου, όπως λένε¹⁸, την ίδια την Ακρόπολη διά μέσου του τεράστιου «οφθαλ-

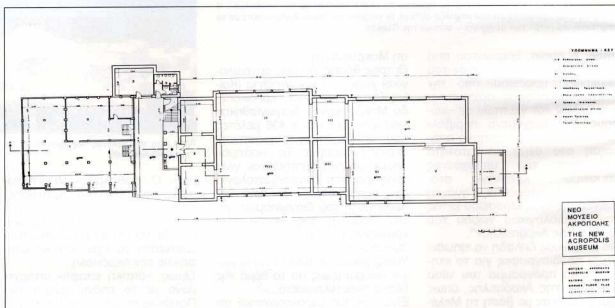
Άλλη όψη της μακέτας της πρότασης των Passarelli-Nikolletti.

μού». Ο «οφθαλμός», το εντυπωσιακό εύρημα της πρότασης, που συνδέθηκε με τη γενίτσιαση του μουσείου με τον Ιερό Βράχο, υποτίθεται ότι θα επιτρέψει στον επισκέπτη να έχει «οπτική επαφή» με την Ακρόπολη.

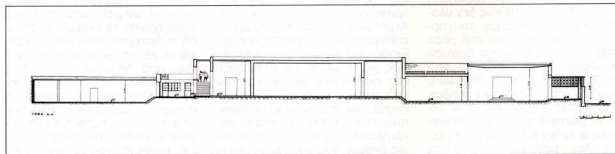
Όμως, «οπτική επαφή» υπάρχει μόνο με το επάνω τμήμα του Παρθενώνα και το νότιο τείχος της Ακρόπολης, και με κανένα άλλο μνημείο, διότι διά μέσου του «οφθαλμού» δεν είναι ορατά ούτε τα μεγαλειώδη Προπύλαια ούτε τα μνημεία από τα οποία προέρχονται τα εκθέματα, δηλαδή η Άπτερος Νίκη και το Ερέχθειο με τη βόρεια πρόστασή του, από όπου οι Καρυάτιδες. Ίσως όμως τελικά ο «οφθαλμός» εφευρέθηκε για να διακοπεί η συνεχής, εξαιρετικά πληκτική επιφάνεια του τεράστιου επικλινούς επιπέδου του μουσείου. Για το θέμα πάντως της «οπτικής» επικοινωνίας με τα αρχαία πρέπει να πω ότι, κατά την προ-

Κατά μήκος και κατά πλάτος Τομές της πρότασης των Passarelli-Nikioletti σε σχέση με τον Βράχο της Ακρόπολης και τον Παρθενώνα.

Κάτοψη του σημερινού μουσείου της Ακρόπολης επάνω στον Ιερό Βράχο. Δεξιά ο εκθεσιακός χώρος (950 τ.μ.), αριστερά οι υπόγειοι χώροι αποθήκων και γραφείων (περίπου 400 τ.μ.), και ενδιάμεσα ο χώρος της αυλής (150 τ.μ.). Με μικρή έκτασης έργα και χωρίς καμία προσθήκη οι χώροι αυτοί εύκολα ενοποιούνται, προσφέροντας 1.500 τ.μ. αξιοποίησης εκθεσιακού χώρου.

Κατά μήκος τομή του υπάρχοντος μουσείου της Ακρόπολης. Δεξιά το ημιυπόγειο κτήριο του εκθεσιακού χώρου και αριστερά ο υπόγειος χώρος αποθήκων και γραφείων.

σωπική μου αντίληψη, σε κανένα επισκεπτή κανενός μουσείου του κόσμου δεν προκλήθηκε δυσφορία επειδή την ώρα που θαύμαζε ένα έκθεμα του «έλειπε» από το οπτικό του πεδίο ο χώρος ή το μνημείο από το οποίο το έκθεμα προερχόταν.

Υπάρχει λύση: η άλλη αντίληψη

Δεν γνωρίζω τις πολεοδομικές αρχές ούτε και τις αρχαιολογικές αξίες που έχουν πρυτανεύσει στον προσδιορισμό της θέσεως Μακρυγιάννη ως κατάλληλου χώρου για την ανέγερση του μουσείου, και δεν μπορώ να βρω ούτε έναν λόγο για να αντιληφτώ τη σκοπιμότητα αυτής της επιλογής, διότι πιστεύω πως υπάρχει μία μόνο λογική, στην οποία κυριαρχούν ως αρχές και ως αξίες η προστασία του Ιερού Βράχου και ο σεβασμός στα μνημεία της Ακρόπολης. Τα νεοκλασικά και νεοκλασικίζοντα έργα των οικοδομικών τετραγώνων της Διονυσίου Αρεοπαγίου του καθώς και τα Αναμφίγκυα και τα άλλα σπήτια της Πλάκας που περιβάλλουν την Ακρόπολη, και που είναι ως ένα βαθμό προϊόντα ανεξέλεγκτης ιδιωτικής δόμησης, είναι σήμερα μια κατάσταση που μπορεί να την «ανεχτεί» ο Ιερός Βράχος, διότι είναι στην κλίμακα των σπητιών που περιβάλλαν την Ακρόπολη στην αρχαιότητα. Σήμερα όμως, λίγο πριν από το 2000, που λέγατε ότι υπάρχει υποχρέωση απόλυτου θεσμικού ελέγχου, αλλά και δυνατότητα άσκησης του, δεν επιτρέπονται λύσεις που θα θίγουν έστω και στο ελάχιστο την Ακρόπολη, το μοναδικό αυτό μνημείο και σύμβολο της ανθρωπότητας.

Η λύση του νέου μουσείου της Ακρόπολης των Niolelletti και Passarelli στο οικόπεδο Μακρυγιάννη προσβάλλει και θίγει καίρια την Ακρόπολη και τον αρχαιολογικό χώρο που την περιβάλλει.

Την λογική άλλωστε της απόλυτης προστασίας της Ακρόπολης και του περιβάλλοντος αρχαιολογικού της χώρου ακολουθούσε το ΥΠΠΟ όταν απέριψε, στις αρχές της δεκαετίας του '80, το αίτημα του Δήμου Αθηναίων για τη δημιουργία πάρκου στον ελεύθερο χώρο του οικοδο-

μικού τετραγώνου Μακρυγιάννη. Με την ίδια λογική της απόλυτης προστασίας της Ακρόπολης, εκτός από τη λύση του Αρη Κωνσταντινίδη, ο οποίος, όπως ειπώθηκε παραπάνω, έβλεπε το νέο μουσείο να εξελίσσεται σε μικρού μεγέθους κτήριο στα οικοδομικά τετράγωνα μεταξύ Διονυσίου Αρεοπαγίου και Ροβέρτου Γκάλλι, κινήθηκαν με τις προτάσεις τους στο διεθνή διαγωνισμό τα αρχιτεκτονικά γραφεία που προτίμησαν τον αρχαιολογικό χώρο της Κούλης. Η πρόταση του Σπύρου Κοκολιάδη¹⁹ για την έκθεση των αρχαίων της Ακρόπολης σε αθέατο μουσείο στο λόφο του Φιλοπάππου, με εισόδο στο Κέντρον «Διώνυσος» και έξοδο στην άλλη πλευρά του λόφου, ενώ δίνει ρηξικέλευθη λύση στο πρόβλημα, εξ ορισμού δεν θίγει την Ακρόπολη και τον αρχαιολογικό χώρο που την περιβάλλει. Στη λογική της απόλυτης προστασίας της Ακρόπολης και του χώρου που την περιβάλλει κινείται και η πρόταση Σιαπικίδη-Βεζυρογλου²⁰ για τη στέγασή του μουσείου στο κτήριο Φιέ.

Προς την κατεύθυνση του σεβασμού της Ακρόπολης βρίσκεται και η πρόταση των Μ. Αντωνάκη - Δ. Αντωνάκη και Α. Κουνταλάκη²¹, που πρότειναν ένα «οπιστό» αρχιτεκτονικό πρόγραμμα στο οικόπεδο Μακρυγιάννη, όπου το κτήριο Weiler, με τρία χαμηλά βοηθητικά κτήρια στην περιφέρεια του οικοδομικού τετραγώνου, χρησιμοποιείται ως «πλατεία υποδοχής», ενώ οι εκθεσιακοί χώροι του μουσείου και οι αποθήκες, τα εργαστήρια, η διοίκηση και οι βοηθητικοί και διοικητικοί χώροι τοποθετούνται στη θέση της Κούλης.

Με γνώμονα τον απόλυτο σεβασμό της Ακρόπολης και του αρχαιολογικού χώρου που την περιβάλλει και με στόχο την αντιμετώπιση των πραγματικών εκθεσιακών αναγκών, έχω τη γνώμη ότι η λύση των προσφέρουν άνετα και καθ' ολοκληρίαν τα υπάρχουν κτήρια, και αναφέρονται συγκεκριμένα στο υπάρχον Μουσείο της Ακρόπολης επάνω στο Βράχο και στο κτήριο Weiler. Η κατάλληλη αξιοποίηση αυτών των κτηρίων με ορθές προδιαγραφές και κατευθύνσεις για τις πραγματικές μουσειακές ανά-

γκες, χωρίς αλόγιστη σπατάλη χώρου, εκτός από το ότι εξασφαλίζει την απόλυτη προστασία του Ιερού Βράχου, οδηγεί το πρόβλημα στη λύση με πολύ ταχύτερους ρυθμούς και με κόστος αισθητά χαμηλότερα.

Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, η έκθεση των αρχαίων της Ακρόπολης μπορεί να χωριστεί σε δύο μεγάλα σύνολα, από τα οποία το ένα θα στεγασθεί στο παλιό Μουσείο επάνω στο Βράχο και το άλλο στο κτήριο Weiler, που θα αποτελέσει πια το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης.

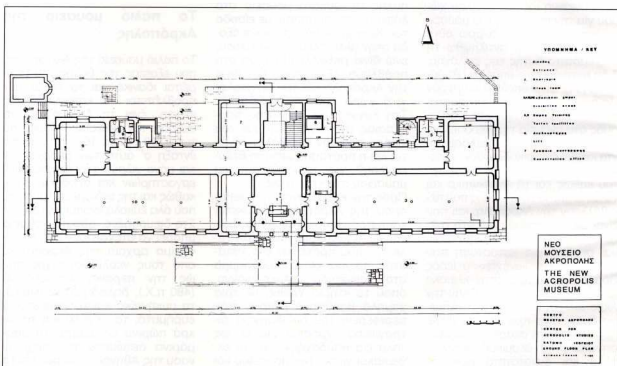
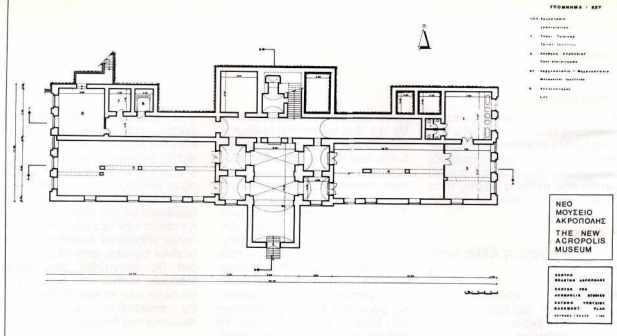
Το παλιό μουσείο της Ακρόπολης

Το παλιό μουσείο της Ακρόπολης, που εξαιτίας της θέσης του θεωρείται ιδανικό και το οποίο δεν προβλέπεται να καταργηθεί ως κτήριο, έχει τη δυνατότητα να αυξησει τον εκθεσιακό χώρο του των 1150 τ.μ. σε 1610 τ.μ., με την ένταξη σ' αυτό των υπαρχόντων και μόνο χώρων των ημιψηφείων εργασιών και αποθηκών του, καθώς και της ενδιάμεσης αυλής²², που όλα εύκολα ενοποιούνται.

Στο διευρυμένο, αθέατο μουσείο μπορεί να στεγαστούν όλα τα εκθέσιμα αρχαία της Ακρόπολης, από τους νεολιθικούς χρόνους ως την περσική καταστροφή (480 π.Χ.), δηλαδή τα νεολιθικά, τα μυκηναϊκά και τα γεωμετρικά ευρήματα, τα μεγάλα και τα μικρά πύρινα αετώματα, τα μαρμάρια αετώματα του αρχαίου ναού της Αθηνάς, οι κόρες και τα άλλα αρχαϊκά γλυπτά, που κομματοποιήθηκαν τα περιουμένεξαν οι Αθηναίοι και τα έβαλαν μετά την περσική καταστροφή.

Το νέο μουσείο της Ακρόπολης

Η άλλη μεγάλη εκθεσιακή ενότητα μπορεί να στεγαστεί άνετα και χωρίς προβλήματα σε όλους τους χώρους που διαθέτει το κτήριο Weiler. Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται τα έργα του αυστηρού ρυθμού, τα αετώματα, οι μετώπες και η ζωφόρος του Παρθενώνος (πρωτότυπα και εκμαγεία), τα γλυπτά και αρχιτεκτονικά μέλη του Ερεχθείου, η ζωφόρος της Αθηνάς Νίκης

Κτήριο Weiler. Κατόψεις του υπογείου (876,24 τ.μ.), του ισόγειου (932,04 τ.μ.), του Α' ορόφου (984,94 τ.μ.) και του Β' ορόφου (ώμα, 299,67 τ.μ.), συνολικού εμβαδού 3.100 τ.μ. περίπου.

(πρωτότυπα και εκμαγεία), τα αρχιτεκτονικά μέλη των Προπυλαίων, τα μαρμάρινα αγάλματα και ανάγλυφα των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων, τα γλυπτά και τα πορτρέτα των χρόνων της Ρωμαιοκρατίας, τα βυζαντινά από τον 5ο έως τον 12ο αι., καθώς και τα τεκμήρια των χρόνων της Φραγκοκρατίας και της Τουρκοκρατίας. Η κεραμική, τα χάλκινα, οι επιγραφές και τα νομίσματα μπορεί να ενταχθούν στις διάφορες ενότητες της έκθεσης. Το κτήριο Weiler, ένα από τα πρώτα κτήρια της νέας πρωτεύ-

ουσας του ελληνικού κράτους, χτισμένο τρία μόλις χρόνια μετά την αποχώρηση των Τούρκων από την Ακρόπολη, μετά την πολυχρονη λειτουργία του ως στρατιωτικό νοσοκομείο αρχικά και ως έδρα συντάγματος της χωροφυλακής αργότερα, παραχωρήθηκε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία το 1976. Το κτήριο αυτό από πολλούς, ίσως τους περισσότερους, δεν θεωρείται και πολύ σπουδαίο. Ο αρχιτέκτων Ι. Δεσποτόπουλος το θεωρούσε «αρχιτεκτόνημα που δεν δικαιολογείται ούτε για την εποχή του Βάιλερ ο καθιερωμέ-

νος βαθύτατος σεβασμός», ενώ ο Άρης Κωνσταντινίδης θα το γκρέμιζε. Ανεξάρτητα όμως από την όποια αισθητική αξία του, γεγονός είναι ότι το κτήριο Weiler υπάρχει, είναι διατηρητέο και διαθέσιμο, είναι μεγάλο, με ευρύχωρες αίθουσες μουσειακού χαρακτήρα, διαθέτει εκπληκτική θέα προς την Ακρόπολη και φυσικά δεν προβλέπεται να κατεδαφιστεί. Το κτήριο, διαστάσεων 60x17 τ.μ., έχει δύο ορόφους, ισόγειο και υπόγειο. Ο τελευταίος όροφος του κτηρίου είναι 300 τ.μ., ο πρώτος 985, το ισόγειο 932 και το

Πρακτικά του Διημέρου και Δελτίο ΣΑΔΑΣ 19 (1988).

11. Ενδεικτικά θα αναφέρω τον αξιωματικό Ι. Δεσποτόπουλο, ο οποίος εξέφρασε τις απόψεις του, θεωρώντας ότι «Τελικά από τα ανωτέρω και από όσα συναφή γράφονται είναι φανερό ότι η θέση Μακρυγιάννη, που έχει εγκριθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού, αποκλείει την δημιουργία του μουσείου της Ακρόπολης».

12. Βλ. Πρακτικά Συνάντησης με θέμα «Μουσείο της Ακρόπολης» 23-24 Μαΐου 1988, σ. 9, όπου η αρχαιολόγος Έ. Τουλούπα, προϊστάμενη της Α' Εφορείας Ακροπόλεως, περιγράφει συνοπτικά τα αρχαία της Ακρόπολης που είναι μοιρασμένα σε διάφορα μουσεία της Αθήνας.

13. Όπως είναι γνωστό, το πρόγραμμα των Ιταλών ξεπερνούσε κατά πολύ τη συνολική απαιτούμενη έκταση που είχε ζητηθεί στις προδιαγραφές. Η ανεξήγητη μεγάλη έκταση οικηρόθηκε μια φορά μείωσης μετά τη βράβευση, και άλλη μια φορά για τις ανάγκες του Μετρό.

14. Μελέτη σκοπιμότητας ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης, 1986, σ. 3.

15. Ο.π., σ. 4.

16. Ο.π., σ. 5.

17. Δελτίο Συλλόγου Αρχιτεκτόνων 19 (1989), σ. 42: «Η πρόταση του ΥΠΠΟ για το νέο μουσείο της Ακρόπολης», εισηγήθηκε η Ε. Φίλιππου, μέλους της Κριτικής Επιτροπής του Διαγωνισμού. Η διευθυντής της Ακρόπολης, μέλος της Κριτικής Επιτροπής επίσης, στην εισήγησή της στο διήμερο της δημόσιας συζήτησης ανέπτυξε τους λόγους για τους οποίους η επιλογή της θέσης Μακρυγιάννη είναι η καλύτερη για το νέο μουσείο. Για τα πλεονεκτήματα της θέσης Μακρυγιάννη μίλησε και ο Κ. Τσάκος, υποδιευθυντής της Εφορείας Ακροπόλεως, ο οποίος εξέφρασε την άποψη ότι «ακριβώς επειδή είναι αρχαιολογικός χώρος το τεράστιο Μακρυγιάννη επιβάλλεται να γίνει

το μουσείο», σε αντιπαράθεση προφανώς της επιχειρηματολογίας που είχε προηγουμένως αναπτυχθεί σχετικά με το ότι ο χώρος στην Κοίλη είναι αρχαιολογικός και επομένως δεν μπορεί να ανεγερθεί εκεί το νέο μουσείο.

18. Νέο Μουσείο Ακρόπολης, έκδοση 1990, σ. 40.

19. Ο.π., σ. 335. Η πρόταση Κολοκιδή δεν κρίθηκε από την Κριτική Επιτροπή.

20. Βλ. Α. Βεζύργουλου, Ν. Σιαπιδή, Αρχαιολογία, τεύχ. 51, Ιούνιος 1994.

21. Ο.π., σ. 60.

22. Για τη χρησιμοποίηση των χώρων του παλιού μουσείου, όταν πιστικά ετέθη το θέμα δημιουργίας του νέου, ο επίτιμος Γενικός Έφορος Αρχαιοτήτων και πρώην διευθυντής της Ακρόπολης Γιώργος Δοντάς, σε συνέντευξή του στην εφημερίδα *Καθημερινή*, τόνισε ότι πρέπει «να μελετηθεί ρυθμιστικά ολόκληρη η περιοχή της Ακροπόλεως για να κριθεί αν η θέση που έχει επιλεγεί για την ανέγερση του νέου μουσείου είναι η σωστή». Και επειδή, όπως τονίζει, πρόκειται ουσιαστικά για ένα «κλειστό» Μουσείο, που δεν προβλέπεται δηλαδή να εμπλουτιστεί με νέα αρχαιολογικά ευρήματα, ο Γ. Δοντάς πρότεινε να γίνουν «ορισμένες τροποποιήσεις στο υπάρχον κτήριο, διότι ο χώρος του υπάρχοντος μουσείου μπορεί να διπλασιασθεί αν μεταφερθούν οι αποθήκες και τα εργαστήρια και καταργηθεί και η αυλή».

23. Για την ιδέα και την υλοποίηση της έκθεσης των αντιγράφων στο κτήριο Weiler βλ. Μαρία Μπουτσάκη: «Το χρονικό της συλλογής αντιγράφων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ακροπόλεως», *HOROS* 9 (1988).

24. Για παράδειγμα, το σπίτι στην οδό Θρασύλλου 18, ένα από τα ωραιότερα σπίτια της Πλάκας, το οποίο ανακαινίζεται για να χρησιμοποιηθεί όχι για τις ανάγκες της Α' Εφορείας αλλά για να στεγαστεί τον «Θησαυρό της Ελληνικής

Γλώσσας». Ο «Θησαυρός» είναι ανεκτίμητο απόκτημα, αλλά μπορεί, χωρίς απολύτως κανένα πρόβλημα, να στεγαστεί σε οποιοδήποτε μέρος των Αθηνών και όχι στους πολυτίμους για τις ανάγκες της Εφορείας χώρους γύρω από την Ακρόπολη. Ειδικά στο σπίτι αυτό μπορεί να εγκατασταθεί η διοίκηση της Εφορείας.

An Air-view of Acropolis

Th. Papathanassopoulos

"The choice of the Makryiannis site (for the erection of the new Acropolis Museum), being, from the town-planning point of view, one of the most problematic and critical locations of Athens, will create transportation, technological, financial and most of all environmental problems. The necessarily huge volume of the future museum will not easily coexist with the direct, of questionable quality, surroundings or with the adjacent Acropolis. We must not forget that back in the 1930's, in the pre-war years, the Supreme Court had been decided to be erected at the same spot after the plans of the celebrated Greek architect Anastasios Metaxas. But, the prospect of building a huge edifice in the surrounding the Acropolis area arose such a world-wide reaction, that the project was soon canceled."

The above quotation was written by the famous Greek architect and town-planner Giorgos Kandylis, president of the International Selection Committee for the new Acropolis Museum, who, due to an accident, was unable to participate into the crucial session which awarded the First Prize for the plans of the new Acropolis Museum.